Pellervon taloustutkimus

LAUSUNTO

Valtiovarainvaliokunnan maatalousjaosto

4.10.2017

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018 (HE 106/2017 vp)

Teema: Talousarvioesityksen 2018 vaikutukset maatalouden kannattavuuteen ja maatalouden yrittäjätuloon

Tausta

Talousarvion vaikutukset maatalouden yrittäjätuloon ovat lähtökohtaisesti pieniä. Yrittäjätulon muodostumiseen vaikuttaa ensi vuonna eniten markkinoiden kehitys. Merkittävimmät yrittäjätuloon vaikuttavat tekijät ovat maatalouden markkinatuottojen sekä maatalouden kustannusten kehitys. Maatalouspolitiikassa ja sen rahoituksessa tapahtuvat muutokset korostuvat yleensä Euroopan unionin rahoituskauden vaihtuessa ja yhteisen maatalouspolitiikan uudistusten yhteydessä. Vuonna 2018 EU:n yhteisessä maatalouspolitiikassa ja sen rahoituksessa ei tapahdu talousarvioon vaikuttavia muutoksia.

Kansallisissa tuissa tapahtuvat muutokset eivät yleisesti ottaen määritä yrittäjätulon kehitystä. Maatalouden markkinatilanteen muutoksilla on suurempi merkitys. Talousarvion mukaan viljelijätuet laskevat vuodesta 2017 vuoteen 2018 yhteensä 43 milj.€, eli noin 2,4 %. Laskun osuus kansallisesta budjetista on 33 milj.€, josta luonnonhaittakorvauksen laskun osuus on 30 milj.€. EU:n yhteisestä budjetista laskua viljelijätukeen on 10 milj.€. Makeran käytettävissä olevat varat kasvavat noin 14 milj.€[1].

Syksyn 2017 budjettiriihen päätösten perusteella talousarviossa esitetty leikkaus maataloustukiin kuitenkin kompensoidaan osittain. Aiemman päätöksen mukaisesti vuoden 2018 luonnonhaittakorvaukseen siirretään 11 milj.€ säästyneitä varoja. Budjettiriihen päätöksellä leikkauksia kompensoidaan myös alun perin kriisirahastoon kohdennettuja varoja käyttäen yhteensä 10 milj.€.. Siirtojen jälkeen luonnonhaittakorvauksen alenema vuonna 2018 olisi vain 5 euroa hehtaaria kohti vuoden 2017 tasoon verrattuna.[2]

Maatalouden markkinatilanne[3]

Muutokset maailman viljamarkkinoilla ovat tänä vuonna maltillisia. Maailmalla korjattu viljasato on tänä vuonna paikallisista hankalista sääolosuhteista huolimatta runsas. Tämän seurauksena viljan hinnoissa ei tapahdu suuria muutoksia. Maailmalla saatu hyvä sato ja matala hintataso pitävät viljan hinnan alhaalla myös Suomessa. Tänä vuonna hintataso jää viime vuotta matalammaksi.

[1] HE 106/2017 s. 487-489.

[2] http://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/1410837/hallitus-puolittaa-kriisipaketin-loppuosalla-vuodelle-2018-maataloustukiin-kohdistuvat-leikkaukset-panostaa-viljelijoiden-jaksamiseen-seka-biokaasun-t

[3] Lähde: PTT:n maa- ja elintarviketalouden ennuste syksy 2017.
Saatavilla: http://www.ptt.fi/ennuste/maa-ja-elintarviketalous.html

Heikkojen sääolosuhteiden takia leipäviljaksi ja mallasohraksi kelpaavasta viljasta saattaa olla tänä vuonna pulaa. Siksi hyvälaatuisesta, elintarvikekäyttöön soveltuvan viljan hinta saattaa tänä syksynä nousta suhteessa rehuviljaan. Rehuviljaa on tarjolla runsaasti, eikä sen hintaan kohdistu nousupaineita. Rehuviljan osuus koko viljamarkkinasta on niin suuri, ettei elintarvikeviljan hinnan mahdollinen nousu juuri vaikuta maatalouden yrittäjätuloon.

Maidontuotanto nousee tänä ja ensi vuonna Euroopassa. Suomessa maidontuotanto vähenee maltillisesti tänä ja ensi vuonna. Suomen maidontuotannon väheneminen on seurausta tuotannonvähentämisohjelmasta ja luonnollisesta rakennemuutoksesta.

Euroopan keskimääräinen tuottajahinta nousee selvästi tänä vuonna ja pysyy vakaana ennustekauden aikana. Suomessa maidon hintataso pysyy vakaana, eikä suuria muutoksia ole näköpiirissä ensi vuonnakaan.

Maidon tuottajahinnat ovat nousseet maailmalla kysynnän kasvun myötä. Maitotuotteiden kysynnän kasvu muodostuu kuluttajakysynnän kasvusta, jota vauhdittaa yleinen talouden piristyminen. Kysyntä näkyy erityisesti juuston ja voin kulutuksen kasvuna. Korkeamman lisäarvon tuotteiden kysyntä lisää rahaa maitosektorille myös Suomessa.

Sianlihan tuottajahinta on kehittynyt Suomessa eri tahtiin kuin muualla Euroopassa. Tuottajahinta kääntyi Suomessa hentoon nousuun vasta kesällä, kun Euroopassa hinnan nousu oli jo taittunut. Tänä vuonna tuottajahinnassa nähdään pieni nousu. Hinnat eivät kuitenkaan nouse yhtä korkealle, kuin muualla Euroopassa.

Siipikarjanlihan kulutus ja tuotanto kasvavat tänä ja ensi vuonna Suomessa. Siipikarjanlihan tuottajahinta laskee tänä vuonna hieman. Hinnan lasku jää kuitenkin pieneksi. Hintakehitys on erisuuntainen kuin naudan- ja sianlihan osalta. Ensi vuonna hinta korjaantuu hieman ylöspäin.

Tuotantopanosten hintojen lasku on pysähtynyt. Tänä vuonna nousua on niin rehun, lannoitteiden kuin energiankin hinnoissa. Rehun hinnan nousu jää suhteellisen pieneksi, koska rehuviljaa on hyvin tarjolla ja esimerkiksi soijan hinta on poikkeuksellisen alhaalla. Heikompi säilörehusato kasvattaa tarvetta ruokinnan täydentämiseen väkirehuilla ja nostaa siten maitotilojen rehukustannuksia hieman.

Lannoitteiden hinnat kääntyvät loppuvuonna nousuun, mutta koko vuoden hintataso jää edellisvuotta alemmalle tasolle. Ensi vuonna lannoitteiden hintataso nousee. Energian hinnan nousu on seurausta öljyn hintakehityksestä.

Maatalouden yrittäjätulossa ei nähdä muutosta tänä vuonna. Tuotantomäärän laskua ja tuotantopanosten hintojen nousua paikkaa maidon sekä naudan- ja sianlihan tuottajahintojen nousu. Energiakustannusta kasvattavat myös huonot puintiolosuhteet, jotka nostavat viljan kuivauskustannuksia.

Pellervon taloustutkimus PTT:n maa- ja elintarviketalouden ennusteen mukaan maatalouden markkinatuotot ovat vuonna 2018 yhteensä reilut 4,2 mrd.€, maatalouden kokonaiskustannukset 5,7 mrd.€ ja tuet 1,95 mrd.€. Maatalouden yrittäjätulo on ennusteen mukaan 450 milj.€ vuonna 2018.

Talousarvion vaikutukset

Talousarvion viljelijätukiin kohdistuvat muutokset vastaavat noin prosentin laskua markkinatuotoissa tai noin 10 prosentin laskua yrittäjätulossa. Talousarvion mukaiset viljelijätukien muutokset pienentävät maatalouden yrittäjätuloa. Yrittäjätulon nousu vuonna 2018 muodostuu tuottajahintojen laskun pysähtymisestä sekä viljan tuotannon paluusta kasvu-uralle.

Makeran käytettävissä olevien rahojen kasvu ja sitä kautta maatalouden rakennetta kehittävien investointien edistäminen on järkevää. Pitkällä aikavälillä rakenteen kehittäminen mahdollistaa koko sektorin kannattavuuden parantumisen ja maatalouden yrittäjätulon nousun.

Kuvio. Maatalouden yrittäjätulon[4] kehitys ja ennuste vuosille 2017 sekä 2018

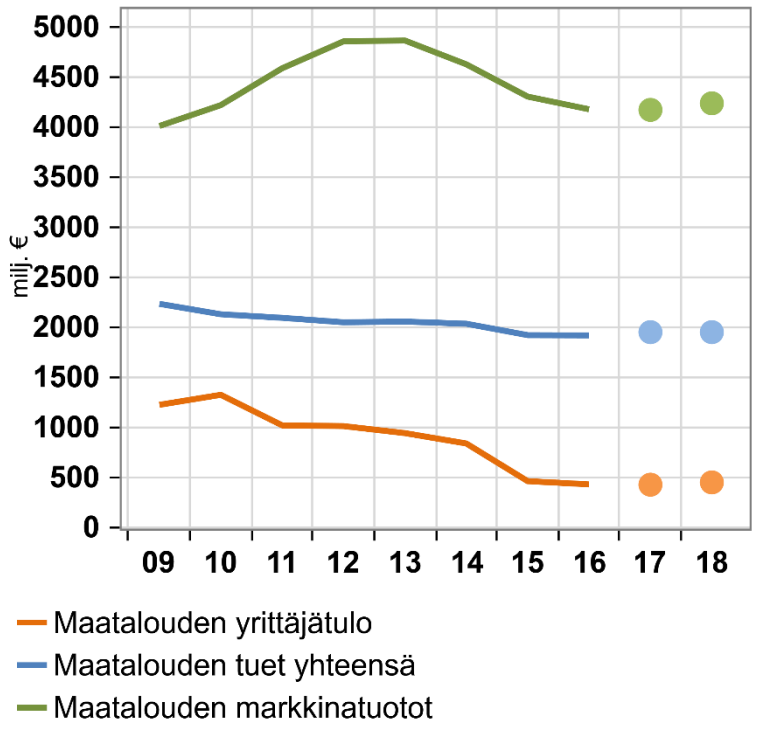

Lähde: Macrobond, PTT

[4] Kansantalouden tilinpitoon perustuva maatalouden yrittäjätulolaskelma ja -ennuste on suoriteperusteinen. Tämä tarkoittaa, että markkinatuotot, kustannukset ja tuet kohdistuvat aina kalenterivuodelle.

Taulukko. Ennuste maatalouden yrittäjätulon kehityksestä vuosille 2017 ja 2018

Ennuste	2017e	2018e
Maatalouden markkinatuotto	0 %	2 %
Maatalouden tuet	2 %	0 %
Maatalouden yrittäjätulo	-1 %	5 %